

Norsk apartheid

Av John Sand

Alle bladets lesere kjenner til hvordan Norge alltid er den store pådriver dersom det i andre verdensdeler oppstår det som blir kalt apartheid.

Men hvor mange kjenner til de former for apartheid i betydningen atskillelse som har vært drevet her i landet.

Av plasshensyn må jeg innskrenke meg til bare noen få eksempler :
Dagbladet for 5. september 1945 inneholder bl.a. :

"Det blir ikke lett for nazistene og de andre landssvikerne i Sandefjord å renvaske seg. På Sandefjord kommunale bad er det nå satt opp en plakat som meddeler at tidligere medlemmer av NS og andre som har vist unasjonalt holdning, er nektet adgang til badet. Forhistorien er den at noen av badets trofaste gjester har klaget til besyreren over at NS-folk og andre av samme ulla skal få lov å breie seg i badet."

Morgenbaldet for 14. juni 1949 inneholder et stort oppslag

"NS-tjenestemenns pensjonsinnskudd
"Statens pensjonskasse vil gjennomføre konfiskasjon, sier sakerens advokat"
"Advokat Sveen kom inn på den merkelige behandling som NS-medlemmers forhold til Pensjonskassen har fått av myndighetene...Pensjonskassen vil gjennomføre en konfiskasjon ved ordning som er i strid med dens egen praksis."

Verdens Gang for 6. september 1945 slo opp på første side :

"Medlemskap i NS er oppsigelsesgrunn"

I juni 1945 ble en huseier i Colbjørnsensgt. i Oslo klar over at en av hans leieboere hadde vært medlem av NS siden 1933. Det opplyses at familien aldri har opptrådt utfordrende i gården. Noen tyskertrafikk har det ikke vært hos familien, skriver avisen. Da gårdeieren ble klar over at leieboeren hadde vært NS-medlem, ble leiekontrakten oppsagt og NS-familien måtte flytte ut. Familien påstod oppsigelsen kjent ugyldig og anla sak ved Oslo Byretten. Verdens Gang skriver

"Gårdeieren bekreftet at den eneste grunn for oppsigelsen er medlemskap i NS. Intet annet enn medlemskapet har vært å utsette på leieboeren."

Gårdeieren vant saken.

medlemskap

"Retten bemerket at et tidligere NS-medlemskap, som det har foreligget i dette tilfelle, må ansees som fyllestgjørende saklig grunn for oppsigelse av et leieforhold.", refererer Verdens Gang.

På første side i Telemark Arbeiderblad for 4. august 1945 stilles spørsmålet :

"Er myndighetene klar over at disse udyr i menneskeskikkelse kan blande seg med gode nordmenn både på badeplasser, sportsplasser m.v. og man kan da ufrivillig komme i samtale med dem. Vi forstår myndighetenes vanskeligheter med å huse alle disse, men la oss komme med et forslag : Alle skal ha portforbud og når de skal utføre ærender eller på annen måte forlate sine hjem, skal de bære et armbind med NS-merke i. Vi krever en fortgang i denne så landsviktige sak."

Så sent som 4. mai 1949 har Morgenbladet et megetsigende oppslag :

"NS-folk skal tilbake til arbeidslivet. Men ikke som drosjesjåfører."

Finansministeren i den norske eksilregjering i London, Paul Hartmann, skriver i sin bok "Bak fronten" side 353 om regjeringskonferanse 21.februar 1945 :

"Terje Wold bragte frem et pussig spørsmål som var kommet fra Finnmark. Det fantes der statspensjonister som var nazister. Spørsmålet var om pensjonene skulle stoppes. Det er nokså på det rene at det ikke er noen lovlig adgang til å gjøre dette, men det ble likevel enstemmig besluttet at man skulle stoppe utbetalingene."

T OM NAVN

Gudbrandsdølen Lillehammer Tilskuer

Oskar Bjørnesset

Kjære Oskar!

Julekortet mitt kom for sent i år. Det er så veldig vanskelig å skrive noe om deg. Jeg er sikker på at en eller annen kunne skrive en hel bok om ditt liv og dine opplevelser. Ditt liv, dine opplevelser og historier rommer en voldsom mengde.

Jeg husker mine opplevelser og stunder som du og dine hadde sammen med oss i «Gruva», og fortellinger og opplevelser som ingen visste om, men som du betrodde min far, Ivar.

Som et smil i sorgen er det vel at du rodde over Losnavannet i

«Kakutrauet» til Berte Vangen. Dette Losnavannet, som skulle bli din siste arbeidsplass, som den siste sundmannen på Losnavannet og i Gudbrandsdalen.

God til å hoppe på ski var du også i dine guttedager. Når lærer Berglia spurte hva du hadde smurt med, var svaret «bikkjefett».

En god svømmer var du også. Hvem svømmer tvert over Mjøsa og tvert over Oslofjorden på det bredeste i dag, av vanlige mennesker?

Krigen i 1940 kom, og jeg tror det var vinteren 1941-42 du og din bror, Georg, måtte rømme til Sverige. Der ble det skogsarbeid, inntil du ble innrullet i Norske Polititroppene Reservestyrke Gruppe 2, som i 1945 gikk inn i Trøndelag.

I denne sammenhengen ble du med på tildeling av blåveis og arrestasjon av Rinnan og hans sammensvorne. Etter krigen ble du også tilbudt stilling i politiet, men avsto. Jeg var så heldig at jeg i min inntreden i forsvaret traff to av dine tidligere befal, sjt. Volden fra Koppang og stabssjef Melbye, som karakteriserte deg som en meget stabil og tøff soldat.

Den første gangen jeg kan huske at jeg så deg, var i 1945 da du kom hjem til oss i Gruvå i svensk uniform. Derfor ble det vel til at du kom dit ofte, før du også traff din Gunvor.

Mang en natt, morgen og kveldstunder tilbrakte du og dine sammen med oss i Gruvå.

Tømmerhogst i Imsdalen og Østerdalen ble det til slutt etter krigen, selv om du ble tilbudt stilling i politietaten. Sprek og spenstig var du den gangen. Du traff Gunvor og fikk mange lykkelige år sammen med henne, tross mye «træl». Eget hus ble det i «Skjellestad» og siden i «Sundsteigen» ved Losnavannet.

Trekkspill var det du ville høre mest på, og du spilte litt selv også. Jularbo var ditt forbilde. Etter tømmerhogsten ble det gamle Harleys og gamle biler. Du hentet til og med min mor i Harley Davidson uten sidevogn da Brede kom til verden.

Kjære Oskar. Jeg vil huske deg som en god hjelper og venn. Du var med og gav oss et fritt land på din måte, og du hadde et syn på livet som flere bør ta med seg; Vær glad for det du har! Hjelp din neste når du kan!

Takk Oskar

Knut

Ottar, er de an var trøne Fosenhalvøveidet han n e. I 1938 ko e ansatt h n ekspeditør Vedø var i r er, og han v nannskor s ers var han friluftsmann Jotunheime nt som en tr d mange ve.

lien

nljen, Ringeb r gammel. Han var rdskar på Skard i allerede i i 1962 diplom fra Norges lide innsats. Granli- nelig fåvanging, og til hjemkommunen for aldersgrensen.

Øyer, døde brått år gammel. Hun vnet Hella og var risk og livat kvinne plikk. I en årrekke ved gamle Øyer ble telefonsentra- nes arbeidsplass.

t var en stor for- øtte fram i vinter- e med på avskjeds- rg kirke, da Hans det siste hvilested mber. Til innled- rist Ola Bosnes en av R. Nordraak. I evnte sokneprest ans Lien nylig fei- g, og at han døde er. Han nevnte at de gjort mye på som han tok over fan hadde en stor ts, han kunne det t beste for famili- om i kontakt med. han blant annet noen vers fra ler Herren roper mitt folk - og: vei for Herren, -

Torsdag 19. desember ble Per begravet ved Ottestad. Kirka var nesten fullsatt av Pers familie, naboer og venner. Det hele ble innrammet av et flott vintervær med rim på trærne. Sokneprest Arnt Flugstad, forøvring Pers nevø, forrettet og talte om hvete- kornet som ble lagt i jorden. Søk Herren mens han finnes, kall på ham den stund han er nær, var Pers siste hilsen. Arnt satte ellers stor pris på sin onkel. Per's to døtre deltok også på en spesielt fin måte.

Etter begravelsen var det min- nesamvær på Kjonerud menig- hetssenter. Det var svært mange som deltok i samværet, mellom 120 til 130 var tilstede ble det sagt. Fra familien, venner og naboer og fra tidligere «medforkynnere» i Gudbrandsdalen ble det framsagt mange fine minneord.

Per ble omtalt som en person alle kunne ha fortrolighet med, han hjalp til der det trengtes og ikke minst lå det han sterkt på hjerte å få fortalt sine medmen- nesker om Jesus. Tjenester i Jesu sinnelag måtte ha vært Pers motto.

Sjøl husker jeg han fra da jeg var liten gutt når han bodde hjem- me hos mor og far på Lesjaskog under sine reiser. Jeg var redd trekkspillet hans og gjemte meg derfor under en divan, men ikke mer enn at bena mine stakk fram. Dette synes han var veldig mor- somt og han lo av situasjonen bare slik han kunne gjøre det. Samti- dig, mens jeg var barn, spurte han meg på en omsorgsfull måte om jeg ville følge Jesus når jeg ble stor.

Ettersom vi begge med familier ble boende i Hønefoss, har vi hatt et

har vært vel gjennomtenkt. Nå